

Pesnikovo popotovanje: slovenski raziskovalci dokumentirali najdaljšo zabeleženo pot delfina

Besedilo: Tilen Genov Foto: društvo Morigenos

Delfin, opažen pri Piranu, je postal svetovni rekorder v plavanju na dolge razdalje. Raziskovalci društva Morigenos smo namreč v sodelovanju z italijanskimi kolegi dokumentirali doslej največjo prepotovano razdaljo pri delfinu vrste velika pliskavka (*Tursiops truncatus*). Naše ugotovitve so bile objavljene v ugledni znanstveni reviji *Mammalian Biology*.

Februarja 2020 smo v društvu Morigenos v času rednega monitoringa delfinov v Tržaškem zalivu zabeležili delfina, ki pred tem še ni bil opažen na tem območju. Ker je šlo za novega delfina in ker je bil opažen na Prešernov dan, 8. februarja, smo ga poimenovali Prešeren. Društvo delfine na tem območju preučuje že 20 let, v tem času pa smo identificirali že preko 400 osebkov. Okoli 150 jih tu živi stalno, drugi pa so občasni prišleki. Prešeren je bil opažen še marca istega leta.

Na veliko presenečenje smo ugotovili, da je Prešeren priplaval iz Tirenskega morja, točneje iz okolice Eolskih otokov, severno od Sicilije, torej več kot tisoč kilometrov stran od Pirana. Tamkajšnji raziskovalci so ga videvali od leta 2006 do leta 2017 (tam mu je bilo sicer ime Lino). Ker ga od takrat niso več videli, so sklepali, da je poginil. Zato so bili tudi oni presenečeni, ko smo stopili v stik z njimi in jim sporočili, da je »njihov« delfin zdaj pri Piranu. Toda kako smo to vedeli?

Delfin Prešeren s Triglavom v ozadju.

V letu 2021 je na spletu potekalo znanstveno srečanje, na katerem sem sodeloval tudi sam in pri predavanju kolegice iz Italije na eni od fotografij opazil znano plavut. Po natančnem pregledu vseh obstoječih fotografij smo skupaj z italijanskimi kolegi potrdili, da gre nedvomno za istega delfina, ki je moral na svoji poti preplavati vsaj 1.251 km (*najkrajša možna pot*), s čimer je že podrl vse rekorde v Sredozemlju ter večino svetovnih. A sledilo je še večje presenečenje.

Ko smo svoje prve izsledke objavili na drugi spletni mednarodni konferenci, so se nam oglasili raziskovalci iz Italije, ki delajo v Ligurskem morju. Izkazalo se je, da so Prešerna zabeležili tudi oni, in sicer šest mesecev po tem, ko je bil nazadnje opažen pri Piranu. Tokrat je moral preplavati najmanj 2.053 km (tudi najkrajša možna pot), kar je doslej najdaljša zabeležena pot pri t. i. obalnem ekotipu te vrste na svetu in druga najdaljša na svetu za to vrsto nasploh. Daljša pot je bila zabeležena le pri enem osebkju t. i. oceanskega

Delfin Prešeren, fotografiran v Tirenskem morju (levo), severnem Jadranu (sredina) in Ligurskem morju (desno).

Fotografiranje hrbtnih plavuti delfinov za individualno identifikacijo.

ekotipa velike pliskavke, ki so ga spremljali s pomočjo satelitskega oddajnika po daljši rehabilitaciji v ujetništvu.

In zakaj je to sploh pomembno? Veliko pliskavko večinoma obravnavamo kot vrsto, ki ne izvaja premikov na zelo velike razdalje. Večina populacij je namreč precej zvesta svojemu »domačemu« območju. To sicer večinoma drži, toda naši novi izsledki, skupaj s pregledom svetovne

literature, ki smo ga opravili, kažejo, da je velika pliskavka bolj mobilna, kot smo si doslej mislili. To je pomembno z vidika genskega pretoka med populacijami, kar je ključnega pomena pri dolgoročnem varstvu te vrste, kaže pa tudi na pomen mednarodnega sodelovanja pri varstvu biotske pestrosti. Takšna spoznanja prispevajo k boljšemu poznavanju vrst, kar posredno vodi k boljšemu poznavanju morskih ekosistemov. ✨

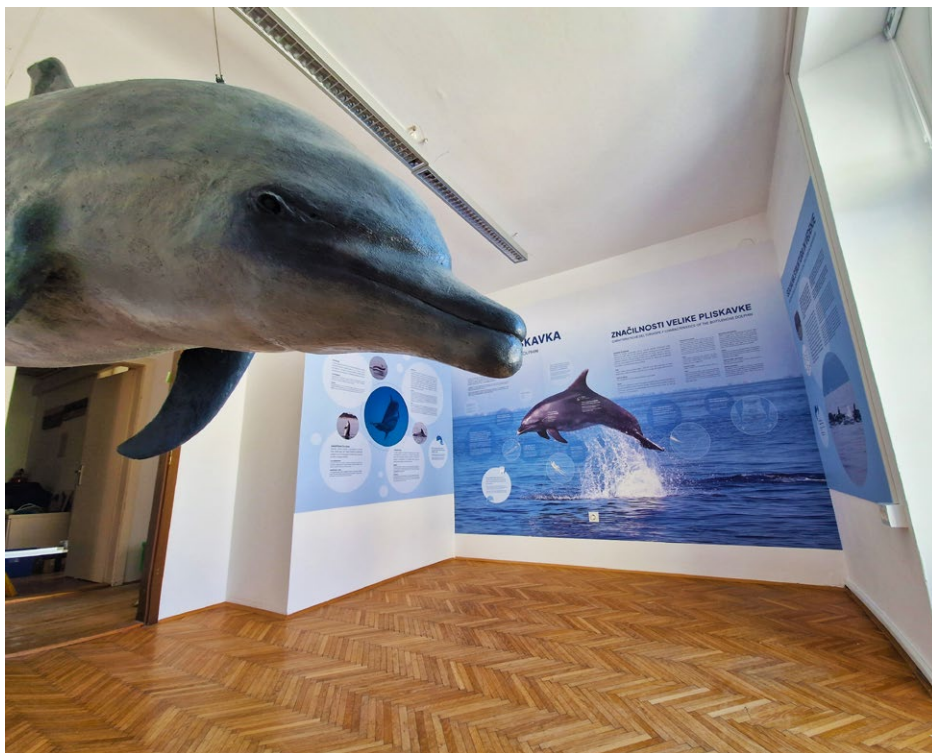
Dobrodošli v Centru o delfinih

Besedilo: Neža Vrtovec in Krista Lokar

Prikupna obalna občina Piran je poleg arhitekture, kulture, kulinarčnih in drugih turističnih doživetij po novem bogatejša za Center o delfinih društva Morigenos. Med sprehodom po obali Pirana lahko namreč marsikdaj opazimo delfine, sedaj pa bomo lahko ponudili tudi kaj več informacij o njihovem življenju.

Junija je po letu truda naše delo končno obrodilo sadove – v središču Pirana smo odprli raziskovalno-izobraževalni center, ki bo popestril in dopolnil izobraževalno ponudbo mesta ter obiskovalce navdušil s karizmatičnimi morskimi sesalci – delfini. Center se nahaja v prvem nadstropju prekrasne Baročne hiše na Tartinijevem trgu 10, ki nam jo je v upravljanje dodelila Občina Piran, za kar smo ji izjemno hvaležni.

Center o delfinih obiskovalcu nudi celostno izkušnjo. Večji del razstavnega prostora predstavlja razstava o življenju delfinov, ki jo je oblikovala Pika – Barbara Ciuha. V njej je napisano o društvu Morigenos in našem raziskovanju, veliki pliskavki in Sredozemskem morju. Ker smo obiskovalce želeli aktivno vključiti v spoznavanje morskega sveta, smo razvili aplikacijo, s pomočjo katere se lahko obiskovalec prelevi v raziskovalca delfinov in spozna njegovo opremo ter raziskovalno metodo fotoidentifikacije. Svet delfinov si lahko približate v zvočni sobi, kjer vas zvoki morja, delfinov in plovil opomnijo, da zvočni hrup obstaja tudi pod gladino. Največjo atrakcijo Centra pa predstavlja model delfina v naravni velikosti, ki ga je izdelal kipar Edo Ščuk. Poimenovali smo ga Morigenos, po enem najpogostejše opaženih delfinov v slovenskem morju.

(foto: Tilen Genov)

Upamo, da bomo s svojim projektom obogatili izobraževalno-znanstveno krajino Pirana ter prispevali k razumevanju in ohranjanju interesa javnosti za dogajanje v slovenskem morskem okolju. Predvsem z razstavami, predavanji in delavnicami, ki jih nameravamo izvesti v prihodnje v sodelovanju z različnimi izobraževalnimi zavodi.

Vabljeni k obisku! ✨

Baročna hiša v središču Pirana, v kateri se nahaja Center o delfinih društva Morigenos.
(foto: Krista Lokar)